

er opstået på baggrund af rekonstruktioner i psykodynamiske teorier. Der er opfattelsen af barnet blevet til et, at man har sluttet fra den voksnes udvikling. Man er så at sige gået baglæns.

Under sin psychoanalytiske uddannelse blev Stern slået af, hvor forskelligheden de to børn ser ud - han havde svært ved at genkende »det kliniske barn« i den direkte kontakt med spædbørnene. Tidligere har man også været interesseret i empirisk, dvs. ad erfaringens vej, at undersøge, hvad der egentlig sker i spædbarnet, men mange af de undersøgelser er strandet på, at barnet ikke har været i stand til at svare på spørgsmålet, man ønskede at stille det. Man havde masser af gode spørgsmål, men hvordan skulle det sprogløse spædbarn besvare dem?

Revolutionen i spædbarnsforskningen, der har fundet sted i de sidste 10 år, har bestået i at vende opmærksomheden imod barnet og undersøge, hvad der i dets adfærd kunne tjene som svar. Fx ved man, at spædbarnet er i stand til at dreje hovedet fra side til side, når det ligger ned. Denne observation kan bruges til at få svar på spørgsmålet: Kan et nyfødt spædbarn høre lugten af sin mors mælk? Ved at bringe moderens bh fugtet med hendes mælk på den ene side og en anden kvindes bh fugtet med hendes mælk på den anden side af barnets hoved, fandt man ud af, at den nyfødte med pålidelig sikkerhed vender ansigtet mod sin egen mors bh - uanset hvor den blev placeret. Svaret på spørgsmålet er bekræftende. Barnet er i stand til at skelne sin egen mors mælk fra en anden kvindes.

Ved undersøgelser af denne art og

med gedigen psykodynamisk indsigt er det lykkedes Stern og kolleger at kaste nyt lys over barnets selvoplevelse og relation til andre i den allertidligste udvikling. Fx afviser Sterns forskning, at det normale spædbarn skulle være autistisk, i modsætning til Mahler. Tværtimod er det dybt engageret, udadvendt og socialt allere- de fra fødslen.

Nedenfor vil vi følge det lille barns udvikling trin for trin, som det ser ud i Sterns beskrivelse. Vi kan imidlertid kun anføre en brøkdel af de fascinerende observationer, der ligger til grund for hans teorier. For faktisk er det sådan, at det i dag er de to første leveår, der er den grundigst udforskede periode i hele menneskets liv og udvikling.

BARNETS MÅDE AT OPLEVE PÅ

Ifølge Stern foretager barnet fem udviklingsmæssige spring i løbet af sine første leveår. Dets oplevelsesverden ændrer sig afgørende med hvert udviklingspring fremad. De fem trin skilddrer han i sit teoretiske hovedværk *Barnets interpersonelle univers* (1985) og i den mere let tilgængelige *Et spædbarns dagbog* (1990). I den følgende præsentation hentes betegnelserne for udviklingsstrinene fra den sidstnævnte bog, mens de teoretiske betegnelser står i den efterfølgende parentes.

Stern har i *Et spædbarns dagbog* sat sig for at formidle, hvordan det helt lille barn oplever sig selv, sin udvikling og sin omverden. Den metode, han bruger til at indføre os i barnets indre verden, består af tre led:

1. Først angiver han en situation, fx: Et

væk fra sin mor i stor ventetid. Da han ser sig om, er hende, kan han ikke få øje på hende og bliver bange.

2. Dernæst skildrer han situationen, som den opleves af den barnlige bevidsthed. Den lyder: »Og pludselig er jeg blevet væk. Jeg kan ikke finde mors stjerner og linjerne i hendes kraftfelt er blevet svage. Rummet bliver større og større. Det bliver uendeligt. Intet holder mig fast. Jeg opløses som salt i rummets verdenshav. Jeg går i panik«. Nu skal man ikke forestille sig, at barnet tænker disse ord. Det er Sterns ord, beregnet på at formidle det, barnet føler.

3. Sluttelig fortolker og forklarer han med mere teoretiske vendinger, hvad der skete i barnet. I dette tilfælde oplever barnet, at det er »blevet væk« fra sit orienteringspunkt. Stern skriver: »Hvis han ikke kan se moderens stjerner, er han blevet væk; og hvis han ikke kan mærke de usynlige linjer fra hendes kraftfelt, er han *adskilt*«. Adskillelsestabet (selv forbigående) nok den mest smertefulde oplevelse for et ét-årsbarn. Disse episoder viser, hvorledes et barns fundamentale velvære og almindelige ubesværede funktioner er afhængig af den primære plejers permanent tilstedeværelse. Hun er den psykiske ilt, uden hvilken barnet i løbet af nogle få sekunder går i panik. Og en del af denne adskillelsespanik er formodentlig følelsen af at blive fragmenteret, af at miste sine grænser, af at forsvinde i en ensom, tom intethed. Det er grunden til, at drengen her mærker rummet blive »større og større«.

Med denne treleddede måde at beskrive på bevæger Stern sig gennem en række episoder i det lille barns liv. I det følgende vil vi her koncentrere os om en mere generel beskrivelse af barnets oplevelsesmåde på de forskellige trin.

I FØLELSERNES VERDEN.

(DET GRØNDE SELV). 0-2 MDR.

Spædbarnet oplever genstande omkring sig og hændelser ud fra de følelser, de vækker i det. Den nyeste spædbarnsforskning, og deriblandt Sterns egen, dokumenterer, at det helt spæde barn forholder sig *udforskende* og *aktivist* til sine omgivelser. Det ser ganske godt, kan opfatte afstande og firkanten i rummet, er bevidst om forskellige farver, former og styrker. En vis styrke er stimulerende. Skarpt sollys vil være for stærkt (dvs. overstimulerende, og barnet vil dreje hovedet væk), mens en lampe tændt i dagslys vil være for svag til at fange opmærksomheden. En solplet på væggen vil derimod virke fængslende med sin afgrænsning mod væggen. Barnet undersøger aktivt lysets styrke, dets farve, bevægelse.

Ydermere kan barnet oversætte fra en sans til en anden. Hvis man lader spædbarnet sutte på en genstand med bind for øjnene og derefter tager bindet af og viser det den samme genstand ved siden af en anden, der er lidt forskellig, vil barnet kigge længere på og genkende den genstand, det har suttet på. Spædbarnet kan altså overføre en erfaring fra følesansen til en visuel erfaring.

Ekspirerter og observationer af denne type viser, at spædbarnet kan langt mere og er langt mere optaget af sin omverden end hidtil antaget. Først

Den nye psykologihåndbog
Brørup m. fl. Gyldendal